

*Шароватова Олена Павлівна,
Національний університет цивільного захисту України*

ГІДНА ПРАЦЯ МАЄ БУТИ БЕЗПЕЧНОЮ: ГЛОБАЛЬНА СТРАТЕГІЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ

Нещасні випадки на виробництві і професійні захворювання, спричиняючи значні страждання й людські втрати, завдають великих збитків економіці. Однак в умовах сьогодення, на жаль, обізнаність громадськості з питань охорони праці має тенденцію до зниження, оскільки часто цій проблемі не приділяють належної уваги. Таку ситуацію потрібно змінити, стимулюючи діяльність із впровадження подібних змін як на національному, так і на міжнародному рівні.

Гідна праця має бути безпечною! Керівництвом до втілення цього гасла в життя є висновки 91-ї сесії Міжнародної конференції праці 2003 року, пов'язаної з нормами у сфері охорони праці. У висновках конференції окреслена глобальна стратегія у сфері охорони праці. Вони підтверджують роль правових актів Міжнародної організації праці (МОП) як провідного засобу сприяння охороні праці. Водночас ці висновки вимагають комплексних дій, які забезпечили б кращу кореляцію стандартів МОП з іншими видами діяльності, такими як інформаційно-промоційна робота, підвищення обізнаності громадськості, зміцнення знань з охорони праці, покращення управління в цій сфері, технічна та міжнародна співпраця з метою забезпечення максимального результату.

У вказаному документі також зазначається, що, хоча ефективні правові та технічні інструменти, методики й заходи із запобігання нещасним випадкам на виробництві та професійним захворюванням існують, все одно існує потреба у підвищенні загальної обізнаності громадськості про важливість охорони праці. Зусилля щодо розв'язання проблем охорони праці на різних рівнях часто розсіяні й не мають ступеня узгодженості, необхідного для здійснення ефективного впливу. Тож, потрібно приділяти більшу увагу охороні праці на міжнародному, національному та виробничому рівнях і залучати всіх соціальних партнерів до ініціювання й підтримки механізмів щодо подальшого вдосконалення національних систем управління охороною праці.

Серед засад глобальної стратегії охорони праці називаються розбудова й підтримання національної культури безпеки і впровадження системного підходу до управління охороною праці. У такій системі право на безпечне й здорове виробниче середовище має забезпечуватися на всіх рівнях, а уряди, роботодавці й працівники мають брати у цьому активну участь, маючи чітко визначені права та обов'язки, де принцип профілактики виступає пріоритетним. Розбудова й підтримання культури безпеки передбачають використання всіх доступних засобів підвищення загальної обізнаності громадян щодо небезпек і ризиків, а також способів запобігання їм або контролю.

У сфері охорони праці необхідною умовою визначення ключових пріоритетів, розробки послідовних та адекватних стратегій і реалізації національних програм виступають можливості для поглиблення, обробки й поширення знань, які відповідають потребам урядів, роботодавців і працівників. Міжнародна організація праці орієнтується на систематичне вдосконалення своїх ресурсів для надання допомоги своїм учасникам у розвитку їх потенціалу в цій сфері відповідно до конкретних потреб, зокрема у створенні або активізації

національних представництв Міжнародного інформаційного центру охорони праці МОП і налагодженні зв'язку між ними через Інтернет для формування регіональних мереж і глобальної системи обміну інформацією з питань охорони праці, яка могла б також стати основою для створення глобальної системи термінового сповіщення про небезпечні та шкідливі виробничі фактори.

У межах глобальної стратегії у сфері охорони МОП також сприяє проведенню досліджень із конкретних пріоритетних проблем у сфері охорони праці переважно в кооперації з іншими зацікавленими організаціями. Ці дослідження мають стати підставою для подальших рішень і відповідної діяльності.

Вільний доступ до інформації МОП, пов'язаної з охороною праці, для всіх, хто її потребує, має бути забезпечений через усі наявні засоби поширення інформації. Обмін передовим досвідом та ефективними підходами між усіма залученими до сфери охорони праці є найбільш ефективним способом сприяння розвитку системи профілактичних заходів щодо нових і традиційних проблем. Доступ до окресленого інформаційного масиву сприятиме і вирішенню такого завдання МОП, як визначення провідних світових тенденцій і відповідне оновлення її нормативно-правової бази.

Засобом підвищення обізнаності про питання охорони праці визначається і освіта для всіх громадян у будь-яких навчальних закладах. Разом із тим зважається, що окремі категорії фахівців (наприклад, менеджери, керівники установ, робітники та представники профспілок, а також урядові посадові особи, відповідальні за охорону праці) потребують глибших знань та ґрунтовнішої підготовки з охорони праці.

МОП дедалі більше розробляє практичні й прості у використанні навчальні матеріали й методики, орієнтовані на підхід «навчайся навчати» щодо ключових аспектів охорони праці та зміцнення потенціалу представництв МОП у сфері поширення інформації з охорони праці й забезпечення професійної підготовки, зокрема у навчальних центрах МОП. Професійна підготовка має зосередитися на культурі профілактичних заходів і на пошуку практичних рішень у сфері охорони праці з розробкою навчальних програм на відповідному рівні.

Серед заходів, які можуть бути реалізовані на національному рівні в рамках стратегій поліпшення умов праці для підприємств (зокрема малих і середніх підприємств і підприємств тіншового сектора економіки), соціально незахищених категорій працівників (молоді, інвалідів і мігрантів), а також самозайнятих осіб, визнаються: розширення сфери дії вимог законодавства, зосередження на наданні юридичних консультацій і технічної допомоги у сфері охорони праці; використання фінансових стимулів; ініціативи, спрямовані на зміцнення зв'язків між системами первинної медико-санітарної допомоги та охорони здоров'я; введення концепцій профілактики небезпек і ризиків у шкільні програми й систему освіти в цілому (профілактика через навчання) як ефективний засіб формування культури профілактики охорони праці на постійній основі.

Не менш важливим аспектом зарادي безпечності гідної праці глобальною стратегією охорони праці МОП визначається необхідність урахування специфічних гендерних факторів у контексті розробки стандартів з охорони праці та інших правових актів, систем управління та їх реалізації на практиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Global strategy on occupational safety and health. Conclusions adopted by the international labour conference at its 91st session, 2003. International Labour Organization. – [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.ilo.org>.